

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Zoekt boven alles het koninkrijk Gods

Mattheus 6 : 31—34

In deze verzen trekt de Here Jezus de slotsom uit het voorafgaande. We kunnen vertalen: „Maakt u dan niet druk over de vraag: Wat zullen wij eten? Of wat zullen wij drinken? Of waarmede zullen wij ons kleden?”

We zien hieruit, dat deze vragen niet nieuw zijn. Tegenwoordig is de algemene klacht, dat wij leven in een zeer materialistische tijd. Ik ontken niet, dat de meeste mensen leven „voor brood en spelen”. Maar we moeten niet denken, dat dit ooit anders is geweest. Bij alle veranderingen in de menselijke samenleving verandert er in het streven der mensen eigenlijk bitter weinig. Het jagen van de grote „men” is altijd gericht geweest op een aards paradijs. Men wil het hier en nu goed hebben. En dat „goed hebben” bestaat voor een groot deel uit het hebben van een goede boterham en een veilig bestaan en een verzekerde welvaart. Waar zullen de mensen anders voor leven, die God niet kennen en zonder hoop op een andere wereld zijn?

De Here Jezus zegt: „Want naar al deze dingen gaat het zoeken der heidenen uit”. Daar streefden de heidenen van Jezus' dagen naar. En daar streven de moderne heidenen nog naar. En in zoverre als wij niet uit het geloof leven maken wij het geen haar beter. Wij leven vaker „heidens” dan wij wel beseffen. We zijn van nature geen zier beter dan de mensen van de wereld. Er dringt vaak een dik stuk heidendom in de kerk binnen. Als we het vanzelfsprekend vinden, dat wij daar geen last van hebben, dan zou het best kunnen zijn dat wij al in de greep van het heidendom zitten. Het is veel meer vanzelfsprekend, dat wij er wel last van hebben. Laten we maar op onze hoede zijn. En luisteren naar de waarschuwingen van de Heiland tegen dit gevaarlijke heidendom.

De Here Jezus wil ons op drieërlei wijze hiervan afhelpen.

1e. We mogen geloven, dat onze hemelse Vader weet wat wij behoeven.

2e. We moeten zoeken Gods Koninkrijk en Gods gerechtigheid.

3e. We moeten bedenken, dat elke dag genoeg heeft aan z'n eigen kwaad.

Wat het eerste punt betreft verklaart de Here Christus: „Want naar al deze dingen gaat het zoeken der heidenen uit. Want uw hemelse Vader weet, dat gij dit alles behoeft”.

Het is eigenlijk zo eenvoudig, dat een kind in het verstand er bij kan: Uw hemelse Vader weet, dat gij deze dingen nodig hebt. Dát misten de heidenen en dat missen ze nog. Ze hebben wel hun goden. Een hele godenwinkel om zo te zeggen. Maar onder al die goden is er geen hemelse Vader, die naar Zijn kinderen omziet en voor hen zorgt. De meeste heidenen dienden hun afgoden trouw en nauwgezet. Maar ze vertrouwden hen niet erg. Ze hadden over hun goden vreemde gedachten. Naar hun voorstelling leefden de goden hun eigen vrolijk leventje, maar om de mensen bekommerden zij zich niet. En als zij zich met het mensenleven bemoeiden dan kwam daar meestal niet veel goeds van. Dan gebeurden er ongelukken. De heidenen vreesden de grillen en grollen van hun goden. Daarom was het maar het beste hen te vriend te houden en hen door gebeden en offeranden gunstig te stemmen. Men kon anders nooit weten wat voor kwaad ze in hun schild voerden.

De Here Jezus heeft zijn discipelen leren bidden: Onze Vader die in de hemelen zijt. Hij heeft hen leren vragen om dagelijks brood. Is het dan niet genoeg als Hij weet wat ze nodig hebben? Zal Hij daarvoor dan niet zorgen? Kán Hij het soms niet? Zullen we dan aards van de hemelse Majesteit denken? Aardse vaders kunnen niet alles. Zij kennen de noden van hun kinderen soms wel, maar kunnen er niet in voorzien. Maar dat bestaat bij onze hemelse Vader niet. Hij kan alles wat Hij wil.

Maar wil Hij dan soms niet voor Zijn kinderen zorgen? Wie dat denkt heeft van het Evangelie niets verstaan. Hij heeft de wereld zo liefgehad, dat Hij zijn eigen Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat ieder die in Hem gelooft het eeuwige leven hebbe. Hij heeft ons in Christus alles geschonken, wat tot onze redding van zonde, dood en hel nodig is. Zou Hij ons dan met Hem niet alle dingen schenken? Onder aardse vaders kan het voorkomen, dat zij hun kinderen niet willen helpen. Ofschoon de Here Jezus zegt, dat vaders, die boos zijn, toch hun kinderen goede gaven geven. Zou dan de hemelse Vader minder zijn dan de doorsnee-vader op aarde? Welnu, dan is het toch voldoende en afdoende, dat de Vader in de hemelen weet wat wij nodig hebben? Hij, die al onze zonden vergeeft om Christus' wil geeft ook dagelijks brood.

Ten tweede helpt de Heiland ons van een heidens leven af door ons een taak te geven, die al onze tijd en al onze vermogens opeist: „Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en dit alles zal u bovendien geschonken worden”. Dat woordje „eerst” betekent: boven alles en vóór alles. Het wil niet zeggen, dat we een tijd van ons leven moeten besteden voor het koninkrijk en dat we daarna moeten werken voor ons dagelijks brood. Neen, ook in dat zorgen voor eten en drinken zullen we zoeken het koninkrijk Gods. D.w.z. „de heerschappij van zijn genade”. Dáár zal het ons vóór en boven alles om te doen zijn in heel ons leven: dat we Gods genade mogen verkrijgen en behouden. We kunnen die genade niet verdienen. Dat hoeft ook niet, want God heeft ons in Christus genade bewezen. Maar we kunnen die genadeheerschappij wel verspelen. Kinderen des koninkrijks kunnen buitengeworpen worden. Als ze hun Koning verraden en om de gaven van Gods genade niet geven. Als ze leven voor „brood en spelen”. Als ze jagen naar de schatten van deze wereld. Dan onttrekken we ons aan Gods genadeheerschappij. Dit zullen we vragen bij al ons doen en laten: Is de HERE zó wel met mij; kan ik bij deze of die onderneming wel om Gods zegen bidden; is dit de HERE welbehagelijk?

Verder zullen we zoeken Gods gerechtigheid. D.w.z. we zullen doen wat recht is voor God. We zullen leven naar uitwijzen van het heilig Evangelie. Dat vóór en boven alles. Al zou het ons een belegde boterham kosten. Ja al zou het naar menselijke berekening de boterham zelf kosten. Als we Gods gerechtigheid niet zoeken kunnen we ons in Gods genade ook niet verheugen. Want genade en gerechtigheid horen bij elkander. Mooi blijkt dit uit Titus 2 : 11: „Want de genade Gods, die heilzaam is voor alle mensen, is verschenen, om ons op te voeren, zodat wij, de goddeloosheid en wereldse begeerten verzakende, bezadigd, rechtvaardig en godvruchtig in deze wereld leven”. Kinderen des koninkrijks

UIT DE INHOUD:

Zoekt boven alles het koninkrijk Gods	H. J. J.
Bilderdijs Epos (I)	J. B.
Sursum Corda	C. P. P.
Predik het Evangelie! (II)	C. V.
Kersmis	J. B.
De Chinese draak (I)	J. M.
Boekbespreking	A. J. D.
Kritische krabbel	Frater
Persschouw	C. V.
Kerknieuws	

ONS VOLGEND NUMMER VERSCHIJNT D.V. 8 JANUARI A.S.

blijven Gods genade genieten als ze Gods gerechtigheid najagen.

Maar hoe wordt het dan met eten en drinken en kleding? Dat zal, zegt de Heiland, u op de koop toe gegeven worden. Daar mogen we gerust op zijn. Dat zegt de HERE ons toe. Er zijn mensen, die menen dat ze failliet zullen gaan als ze naar uitwijzen van het Evangelie leven. En daarom hangen ze de huik wat naar de wind. Dat getuigt niet van geloof. Eigenlijk maken zij God en de Here Jezus tot een leugenaar. Want het is zó als de Heiland zegt: Al deze dingen zullen u er bij gegeven worden! Niet zonder onze zorg en niet zonder onze arbeid. Maar in die weg geeft de hemelse Vader wat wij nodig hebben. Als we dat geloven gaan we niet heidens leven.

In de derde plaats zegt Christus: „Maakt u dan niet bezorgd tegen de dag van morgen, want de dag van morgen zal zijn eigen zorgen hebben; elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad”.

Zorgen mogen wij ook voor de dag van morgen. Goddeloos is de luiaard, die in de zomer niet voor de winter verzamelt. Zorgeloosheid als van landlopers, die van de hand in de tand leven, prijst de HERE nergens. Maar we mogen niet vol angstige zorg zitten voor de toekomst. Eigenaardig is dat gezegd: „de dag van morgen zal zijn eigen zorgen hebben”. Heeft een dag dan zorgen? De Here Jezus wil zeggen: Gij zult morgen wel weer zorgen vinden. Maar gij moet nog niet op uw nek nemen, wat morgen eerst op uw weg komt. Wij zijn geneigd ons druk te maken voor de toekomst. Wij nemen alvast op onze schouders wat de HERE er nog niet op legt. Niet alleen zijn onze schouders daar te zwak voor, maar belangrijker is dat de HERE het niet wil. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad. Het pad der gelovigen gaat niet op rozen. De moeiten van het leven en de zwaarigheden van de arbeid voor dagelijks brood ontkent de Here niet. Ook in dat opzicht heeft de mens een strijd op aarde. Maar de HERE meet onze portie ons elke dag toe. Vandaag krijgen we ons rantsoen en morgen ligt onze portie weer klaar. Maar de HERE is er vandaag en morgen is Hij er weer. Daar mogen we zeker van zijn. Hebben wij ons laten gezeggen door dit vermanende en vertroostende woord? Dan zeggen we met een bekend psalmwoord: „De HERE is mijn herder, mij ontbreekt niets”. Ook in 1960 niet.

H. J. Jager.

BILDERDIJKS EPOS

1809—1959

I

Dat door de herdenking van Bilderdijs tweede eeuwfeest, in 1956, in het bijzonder ook diens epos weer in de sfeer der publieke belangstelling kwam, lag in de lijn der historie. Zowel in den engeren kring van door het Réveil verbonden geestverwanten, als in den ruimeren van collegezaal en Koninklijk Instituut van Wetenschappen zijn reeds vóór de eerste eeuwfeestviering van 's dichters geboortedag aan dit heldendicht verscheidene voordrachten gewijd. Toen echter was het nog de tijd dat Bilderdijs de geesten beheerste en als dichter vrij algemeen voor een tweeden Vondel werd gehouden. Thans, na een eeuw strijd om den mens en den dichter, nog, of weer, aandacht te vragen voor een heruitgave van zijn onvoltooid gebleven ONDERGANG DER EERSTE WAERELD¹⁾, lijkt een hachelijke zaak. De laatste van de zeven afzonderlijke uitgaven, die het stuk beleefd heeft, een goedkope volkseditie, verscheen ruim vijftig jaar geleden. In de thans verkrijgbare bloemlezingen moet men zelfs een fragment van een der zangen met een lantarentje zoeken. De studerende jeugd leert van dit toch ook bij uitstek vaderlandse werk alleen den naam: het is naar de gangbare classificatie immers het enige epos dat wij hebben? De belangstelling schijnt, ook bij het Christelijk volksdeel, wel zeer gering en men zou bijna geneigd zijn Geerten Gossaert gelijk te geven, die bij een vorige herdenking van Bilderdijs betekenis voor de Hollandse natie opmerkte dat de geest van ons volk nog altijd onmachtig schijnt het verhevene anders dan van onder op kritisch te bescheelogen. Toch is hier en daar kentering merkbaar: een voorzichtige erkenning van grootheid. Heeft de tijd eindelijk voldoende distantie geschapen? Stellig wel de voor het juiste begrip ook van Bilderdijs werk zo vaak vereiste mogelijkheden tot verder gaand onderzoek naar veel wat tot nu toe verborgen was, tot wat ik zou willen noemen het ontwaren van de derde dimensie, die het werk in zijn historische en aesthetische ruimte stelt en er als het ware een heel nieuw licht op doet vallen. Trachten wij deze mogelijkheden te benutten, dan blijkt een pleidooi voor herwaardering alleszins verantwoord. Het verleden geeft zijn geheimen prijs. Nieuwe verbanden worden zichtbaar. Begin, midden en einde van het werk liggen voor ons bloot. De dichter-profeet van de stervende natie verrijst voor ons oog. Nimmer had zijn profetie zo hoog gegrepen; nimmer was hijzelf door zo daemonische diepten gegaan. Wij zien zijn epos als de onmiddellijke achtergrond van zijn alom bekende gedicht AFSCHIED en de beroemde voorspelling daarin van de komende bevrijding en het nieuwe Holland (hoe dan ook gedacht), bijna drie jaren voor den val van Napoleon. Zelf geeft hij in dat gedicht dien draad ons in handen:

*'k Heb het vallen
Van uw wallen,
Hollands Ilium, voorspeld;
'k Zag het blaken
Van uw daken,
En uw Hektors neêrgeveld. . .*

Deze versregels slaan niet allereerst op den ondergang der Republiek in 1795, maar op dien van het Koninkrijk in 1810. De parallel met het oude Troje wijst naar het Griekse epos van Homerus, dat voor Bilderdijs die door de klassieken was gevormd en hen levenslang bewonderde in veel het model was geweest. En die andere, ten onrechte voor overdreven gehouden verzen uit datzelfde gedicht:

*De ingewanden
Voelde ik branden
En verteeren van die vlam:
'k Riep, ik weende;
Ja, 'k versteende;
Maar de dag des jammers kwam. . .*

zien stellig op dien allerzwaarsten tijd, waarin de dichter zijn epos tijdens een ziekte van vele weken begon, bij broodsgebrek en vlagen van wanhoop, ja van razernij vergeefs trachtte voort te zetten, en, nauwelijks hervat, bij

de Inlijving moest afbreken, omdat hem vlees en hart bezweek.

De dieptepunten in het leven der natie zijn tevens de dieptepunten in het leven van Bilderdijs: 1795, 1810. Beide heeft hij lang voorvoeld en voorspeld, en daarbij semper idem de monarchie als enige uitkomst beleden en verwacht. Een monarchie, waarin kerk en staat niet gescheiden zijn, en waarbij de vader-vorst zijn volk als een herder Israëls leidt en hoedt. In 1795, na de uitzetting, had hij onder een vers op de Nederlandse Maagd die met opengescheurde borst en losgereten haren toch nog op 't kruisaltaar van Jezus' zoenbloed steunen mag, in het Hebreeuws deze woorden geschreven: want God zal Sion verlossen. Dat geloof had hem ook in de verterende smarten der ballingschap bij de schaars gewonnen vreugden van het „Ook heden is mijn klacht wederspanningheid” nimmer begeven.

Ook had hij Oranje niet vergéten. Hij droeg het Wilhelmus in het hart en verstond er den waren zin van: Ik, Oranje, voor u, mijn arme volk, ten diepste om Godes woord geprezen. Voor het oude Holland van de Reformatie, voor de natie in haar historische gestalte, hoopte en verwachtte hij nog redding. Van God. Van Hem alleen. Hoe? Willem V was dood. De Erfprins meer op eigen Huis bedacht. Ook hierin leefde Bilderdijs bij den dag, bukkend onder Gods slaande hand, aanvaardend wat die hand aan goeds nog liet of tot weerhouding van den ondergang schonk. Zo ook heeft hij zijn weldoener Koning Lodewijk Napoleon, die de natie liefhad, die zoals Bilderdijs het zelf zegt „van 't zinkend wrak de roepen grijpen dorst”, begroet, geëerd en herdacht. In hem zag hij zijn ideaal van de patriarchale monarchie verwezenlijkt; in hem, als 't God beliefde, misschien nog een wegbereider voor een nationaal koningschap van het Huis van Oranje, dat hij reeds in 1787 bij de geboorte van den Erfprins had voorspeld. Men onderscheide de paradeverzen voor den koning van den hofpoëet Bilderdijs wel van de zuiver persoonlijke, die veelal pas later zijn gedrukt en die men bijeen kan vinden in de bloemlezing uit zijn poëzie, bezorgd door prof. Wille. En men vergeve hem de „onzuivere menselijkheid” die naar zijn eigen woorden door zijn aanmaningen heenspeelde of veellicht er zelfs in heerste. De beruchte Ode voor den Keizer was een antwoord op een uitdaging en de laatste, alles verklarende strophe vond geen genade bij de censuur. Toen diezelfde censuur vijf jaar later de laatste strophen van zijn reeds genoemde gedicht AFSCHIED schrapte om de voorspelling van het nieuwe Holland, beriep de dichter zich op wat men in de Ode had laten staan: de profetie van de algemene Monarchie. Dat was geen naïeveteit. Er was bij hem tweeërlei verwachting van de monarchie. Het vrederijk van Christus, den groten Herder van het heelal, voorbereid door stromen bloeds, of toch nog voor zijn verbasterd vaderland de uitkomst van een monarchie onder Oranje. Hij las in die dagen veel in de profetieën van Daniël en de Openbaring van Johannes. Maar van hem is ook het diepe woord dat God niet wil dat wij de voorzeggingen verstaan, eer de vervulling daar is. Als zijn volk echter den troon van Lodewijk niet eert, maar schopt, en voortijlt op den weg van ongodisterij en ijdele filosofie, als in Holland de monarchie ten val gaat komen en de dichter tegelijkertijd constateren moet dat de algemene afval werkelijk daar is en de mensen zich zo hatelijk maken voor God en de hemelse engelen dat hij zich schaamt mens te zijn, als Holland hem een verfoeilijke jammerpoel wordt en hij het uur, dat hij Holland weerom zag, vervloeken gaat, hij, de doodeter die alleen maar nuttig wilde zijn voor zijn vaderland, maar leven moet van wat hij ervaart als een harden bedelbrok, dan grijpt hem geheel de bijbelse profetie aangaande het wereldeinde en rijst in zijn ziel, hoog tragisch en verheven somber, de heldengestalte van Segol, den monarch der Eerste Wereld (de wereld van vóór den zondvloed) die, tot God bekeerd, met een gideonsbende strijdt tegen de machten van aarde en hel bij hun godvergeten aanval op het aardse paradijs.

Hoor den statigen inzet, naar classiek model:

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Perverseniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Perverseniging:

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2,
Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

*Ik zing den ondergang van d' eersten
Waereldgrond,
En 't menschdom dat, met Hel en
Duivlen in verbond,
In gruwelen verhard, Gods hoogheid
durfde trotsen
En 't aardsche paradijs beklautren langs
zijn rotsen,
Tot de Almacht, worstlens moe van
Adams zondig bloed,
Des aardrijs bodem sloopte en omkeerde
in den vloed. . .*

Achter den ondergang van de eerste wereld lag in de ziel van den dichter die van de tweede. Het stuk moet verstaan worden als een **parabel**, een gelijkenis, met een allereerst op de eigen natie betrokken zin. Het is een mengsel van waarheid en verdichting; maar de verdichting is zo bijbels van oorsprong en betekenis, dat zij zelf een soort van waarheid pretendeert te zijn, een waarheid zoals de gelijkenis die bergt. Andere heldendichters als Tasso, die als eerste het classieke epos heeft gechristianiseerd, hebben zelf een allegorischen zin van hun werk met moeite gegeven; hier ligt deze voor ogen. De waarheid is de bijbelse berichtgeving over den ondergang der eerste wereld door den zondvloed tengevolge van den algemene afval der mensheid. De verdichting (Da Costa spreekt van verplaatsing van waarheid) waarmee het bijbelverhaal bij wijze van analogie wordt aangevuld, is een verbond van twee vroeger elkaar vijandige stammen, de Kaïnieten en de Reuzen, onder één hoofd verenigd tegen den hemel, tot bestorming van het voor hen gesloten paradijs.

De op de natie betrokken zin is de ondergangsprefetie voor de verwoesters van een eertijds gelukkig vaderland, verwoesters van godsdienst, zeden, eer, en waarachtige kennis, die Holland van den aardbodem uitgerooid hebben en God ter verdelging uitgedaagd van een land vol gruwelen, waaraan zich nog verknocht te gevoelen, voor Hem strafbaar wordt. Het zijn Bilderdijs eigen woorden, in een confidentie uit den tijd waarin hij met het werk niet verder kon. Maar toen hij zich de inspiratie voor goed ontnomen wist, gaf hij de verklaring ons zelf in handen door in den eersten, min of meer als Inleiding bedoelden, Zang den veel gewraakten passus in te voegen waarin hij de geschiedenis van zijn land in de jaren die hij bewust had doorleefd, vanuit zijn onveranderlijk Teisterbants politiek belijden kort belicht in het raam van de schildering der geweldenarijen van Kaïn tegen Seth.

(Wordt vervolgd)

J. Bosch.

¹⁾ Mr. Willem Bilderdijs: *De Ondergang der Eerste Waereld*, uitgegeven, ingeleid en van aantekeningen voorzien door schrijver dezes. N.V. Uitgevers-Maatschappij W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1959; 306 blz., geïllustreerd; prijs f 10.-

SURSUM CORDA

Kerstfeest en Avondmaal

De latijnse spreuk in het opschrift van dit kerstartikel zullen niet weinigen kunnen vertalen. Ze betekent: de harten opwaarts! en is als leidinggevend voor onze gedachten rondom kerstfeest ontleend aan het **Avondmaalsformulier**. We worden dan vermaand onze harten niet aan de uiterlijke tekenen van brood en wijn te laten hangen, maar onze harten opwaarts in de hemel te verheffen, waar onze Here Jezus Christus is, gezeten aan de rechterhand zijns hemelsen Vaders.

De bedoeling van dit „sursum corda” is dunkt me duidelijk: Hij is hier niet, althans niet lichamelijk, voor ogen en voor handen. Hij is in de hemel. Dat gebroken brood en die vergoten wijn, daarin is de Here Christus niet lichamelijk, dat is Hij niet. Daarom zullen we het hart niet daarop zetten. Zoekt ge Hem, zoekt ge de gemeenschap met Hem, dan sursum corda, want daar is Hij, gezeten in heerlijkheid aan 's Vaders rechterhand, totdat Hij vandaar zal wederkomen om te oordelen de levenden en de doden. Zoekt ge waarlijk de gemeenschap met Hem daarboven? Twijfelt dan niet, dat ge **door de werking des H. Geestes** zo waarsachtig met Christus' lichaam en bloed aan uw zielen gespijzigt en gelaafd zult worden, als ge het heilige brood en de heilige drank uit de hand van Zijn dienaar ontvangt en met uw mond eet en drinkt.

Zou deze vermaning bij de viering van het **Avondmaal** niet nog veel nodiger zijn bij de viering van ons **kerstfeest**?

Laten we met onze harten toch niet aan de uiterlijke dingen van kerstboom en kerstkaarsen, van kerstwijding en kerststemming, van kerstseer en kerstzang hangen, maar laten we toch **ook op het kerstfeest, niet minder dan bij het Avondmaal**, onze harten opwaarts in de hemelen verheffen, waar Jezus Christus is!

Hij is niet meer in de schoot van Maria, of in de stal van Bethlehem, voor ogen en handen der herders en wijzen, en onder de bedreiging van Herodes; en laten we niet „doen alsof”, in een „liturgische” herbeleving van al die gebeurtenissen uit het begin van onze christelijke jaartelling. We slaan als protestanten gauwer aan het „kindewiegen” dan we denken, en het „kerstspel” komt er al in; maar laten we toezien, dat we van héél ons kerstfeest geen kerstspel maken.

Zou de reformatorische waarschuwing tegen de herhaling van het offer van Christus in de mis niet evenzeer gericht zijn tegen de herhaling van de geboorte van Christus op kerst-mis? Zijn onze vaders aanvankelijk zelfs niet zover gegaan, dat ze het kerstfeest geheel en al uit de ge-reformeerde kerk banden?

Troebele bron

En heeft het ons ook niet iets te zeggen, dat de Here Jezus ons niets „bizondeers” ingesteld en verordeneerd heeft ter gedachtenis aan zijn geboorte, maar dat Hij dat wel deed t.a.v. zijn lijden en sterven? En dat in de geschiedenis der chr. kerk van alle kerkelijke feesten het kerstfeest het laatste is ingevoerd? Terwijl men tijdrekenkundig een andere volgorde zou verwachten. En dat het kerstfeest is verbonden aan de 25e december louter en alleen ter vervanging van het heidense feest „Natalis Invicti”, d.i. het geboortefeest van de Onoverwonnen Zon? En zijn de gedachten zo in de chr. kerk niet gemakkelijk geleid naar de **herhaling** van de geboorte van Christus, zoals voor de heidenen de zon ook telkens opnieuw geboren werd uit de duisternis? Spreken we niet van de donkere dagen voor kerstmis, zodoende onbewust een verband leggende tussen de natuur en onze herdenking van Christus' geboorte?

Het is werkelijk niet om een pleit te voeren voor „terzijdestelling” van het kerstfeest dat ik aan al deze toch wel bekende dingen herinner. Ik geloof dat de bron van het kerstfeest als kerkelijk feest niet zo zuiver is. Maar desniettemin moet het mogelijk zijn om op schriftuurlijke wijze met de kerk daarboven, hierbeneden, in strijd en zegepraal

het heilshistorisch feit te gedenken, dat God Zijn Zoon gezonden heeft naar deze wereld tot redding van die wereld. Zoals het toch ook mogelijk is iemands geboortedag te vieren zonder in de dwaasheid te vervallen van imitatie en repetitie van die geboorte en wat daaromheen zich afgespeeld heeft. We gaan ook niet op iemands verjaardag hem opzoeken in zijn geboorteplaats, maar we gaan bij hem op bezoek daar **waar hij thans is**. De Here Jezus is nu in de hemel en daarom, zal ons kerstfeest gelukken, dan zullen we Hem daar zoeken: sursum corda, de harten omhoog!

Het Kindeke Jezus in Vlaanderen en elders

Het zo vaak gehoorde kerstmotief: komt laat ons naar Bethlehem gaan! — heeft dan zijn kracht verloren. Nu zijn er in de laatste tientallen van jaren reeds onderscheidene wegen bewandeld om tot het kerstgebeuren door te dringen **langs een andere weg dan via Bethlehem**, zonder nochtans de harten opwaarts te verheffen.

Felix Timmermans bespaart zijn Vlamingen de pelgrimage naar Bethlehem, door in zijn „Het Kindeke Jezus in Vlaanderen” de geboortegeschiedenis zich geheel en al te laten afspelen in de hun zo vertrouwde vlaamse contreien.

Sindsdien heeft zijn voorbeeld velerlei navolging gevonden, zij het ook met dit verschil, dat Timmermans zijn verbeelding nog in een middeleeuws breugheliaans coloriet opzet, terwijl men tegenwoordig vaak stuit op een smakeloos-moderne encensering van het kerstgebeuren: de geboorte in de garage, b.v. zoals de titel van een bekend kerstspel luidt.

Jezus opnieuw geboren

De tocht naar Bethlehem wordt ons eveneens bespaard door **Willem de Mérode** als hij ons in zijn vaak geciteerd kerstgedicht wil doen bidden op het kerstfeest:

„Kind, komt Gij ditmaal in ons hart,
om alle duisternis en smart
en alle zonde en plagen
op eenmaal te verjagen?
.....
O Jezus, wil ons horen:
wordt nu in ons geboren.”

Ook van dit thema zijn er in de kerstpoëzie eindeloze variaties te vinden: ons armzalig, verloren bestaan wordt dan de stal en ons schuldig hart de krib waarin het Kindeke gelegd moge worden!

Christus weer gekruisigd

Een zeer aparte uitwerking van het motief der herhaling heeft ons **Niko Kazantzakis** gegeven in zijn roman „Christus wordt weer gekruisigd”. Den Doolaard vertelt in zijn inleiding op de ned. vertaling van dit wereldberoemde boek, dat de auteur een Kretzenzer is, wiens geest beurtelings beïnvloed werd door Homerus en Confucius, Nietzsche en Dante, Mohammed en Boeddha, en die na de eerste wereldoorlog in aanraking kwam met het vluchtelingenprobleem: hij werd benoemd tot leider van een commissie, die tot taak had de griekse vluchtelingen, door het oorlogsgeweld uit de griekse koloniën in het turkse Klein-Azië, terug te brengen uit hun schuilplaatsen in de Kaukasus en Zuid-Rusland. Hij mocht erin slagen 150.000 Grieken te redden uit de russische hongersnood. Deze nameloze ellende is de achtergrond geworden voor de gedachte, die hij tientallen jaren later verwerkt heeft in zijn boek: de eeuwige tragedie van de vervolging van mens door mens.

De opzet van het boek is al bijzonder origineel en van het begin af buitengewoon boeiend: het begint met de rolverdeling voor een passiespel, dat in het komende voorjaar zal opgevoerd worden... het loopt erop uit, dat in de loop der dramatische gebeurtenissen juist iedere speler gaat worden de figuur, die hij in het passiespel moest uitbeelden: het spél wordt verschrikkelijke werkelijkheid! „Judas” wordt echt een Judas, en „Kajafas”

wordt echt een Kajafas, en... dat kan nu ook niet uitblijven: „Christus” wordt echt een Christus, die onschuldig de schuld van anderen op zich neemt en wreed vermoord wordt!

Op een der laatste bladzijden lezen we: „Tegen middernacht begon de kerkklok vrolijk te luiden om de gelovigen naar de kerk te roepen voor het geboortefeest van Christus.... (Maar) het lichaam van Manolios (de Christusfiguur) lag op het grote bed als een pasgeboren kind gewikkeld in een wit laken.... Zwijgend en bleek hielden zijn vrienden de dodenwake.... Pope Fotis luisterde naar het vrolijk gelui van de Kerstklokken, die de geboorte aankondigden van Christus, Gods Zoon, op aarde nedergedaald om de wereld te redden. Hij schudde het hoofd en verzuchtte: Vergeefs, mijn Christus, vergeefs zijn tweeduizend jaren voorbij gegaan, want de mensen slaan U nog altijd aan het kruis....”

Men kan zich afvragen of althans de titel van dit boek niet rechtstreeks aan de Bijbel ontleend is, waar toch ook de schrijver van „Hebreeën” in 6 : 6 weet van mensen die Christus wederom kruisigen? Maar het verschil is toch wel frappant, wanneer men de tekst van de bijbelschrijver en de inhoud van dit boek naast elkaar legt. Het blijkt dan in Hebr. 6 te gaan over mensen die geestelijk verlicht zijn geweest, van de hemelse gave genoten hebben, deel kregen aan de H. Geest, Gods goede woord en de krachten der toekomstige eeuw gesmaakt hebben, en die daarna afgevallen zijn. Van hen wordt hier gezegd dat ze de Zoon Gods opnieuw gekruisigd hebben. Daarmee. Met deze houding tegen Christus. Het gaat hier niet over de „tragedie van vervolging van mens door mens”. Hier geen opzienwekkend drama dat uitloopt op een bloedige ontknoping, maar een gans inwendige ontwikkeling in de verhouding van de aanvankelijk begenadigde tot Jezus Christus. En het is opmerkelijk, dat dit opnieuw kruisigen van Christus in Hebr. 6 via Hemelvaart en Pinksteren loopt: hemelse gaven en de H. Geest zijn genoten en versmaad. Het „sursum corda” bepaalt ook deze onvergeeflijke zonde tegen de H. Geest, d.i. ook tegen de Christus van Golgotha en tegen de Christus van Bethlehem. Maar het gaat **via Pinksteren!**

Vervolg van het Evangelie van Jezus Christus

Een totaal ander procedé om bij het Kind in de krib te komen zonder de reis naar Bethlehem te maken volgt de duitse schrijver-theoloog: **Joseph Wittig**, in zijn boek „Leben Jesu in Palästina, Schlesien und anderswo”. Aan de titel van dit boek is reeds te zien, dat de auteur maar weinig waarde hecht aan de localisering van Jezus' leven: in Palestina, Silezië of waar ook. Zijn boek verscheen voor het eerst in 1925, maar dat het opgang gemaakt heeft bewijst wel de volksuitgave van 1934, waaruit ik citeer. En dat ondanks of misschien wel dank zij het feit, dat de R.K. Kerk het op haar index plaatste, hoewel de schrijver rooms priester was. Een jaar na de verschijning van zijn boek werd de auteur buiten de kerk gesloten. Men heeft hem van r.k.zijde een Luther redivivus genoemd, d.w.z. een herrezen Luther, maar het is Wittig liever terug te gaan tot achter de scheiding der 16e eeuw.

Bij de volksuitgave van 1934 schrijft hij: Op zijn eerste gang kwam mijn „Leven van Jezus” tot het r.k. deel van het duitse volk, op zijn tweede tot het evangelische deel. Waarheen zal zijn derde gang voeren? Ik zou wensen: tot het ganse gelovige volk! — Er ligt dus een sterk-oecumenische tendenz achter het werk van Wittig, een terug gaan tot de tijd der oecumenische synoden.

En nu het eigenaardige procedé, dat Joseph Wittig volgt bij zijn beschrijving van het leven van Jezus. Hij geeft daarbij n.l. niet een romantisering der evangeliën, maar beschrijft eigenlijk zijn eigen leven zoals het sinds zijn doop één geheel vormt met het leven van Jezus. Niet meer ik leef maar Christus leeft in mij en ik leer in Christus, zegt dus Wittig Paulus na. We zijn met Christus één plant geworden, ranken van de wijnstok. Dit zijn de schriftuurlijke achtergronden van Wittigs boek. Maar nu de uitwerking. Als we zouden menen dat Wittig op het goede spoor is en met ons het „sursum corda” wil schrijven boven zijn kerst-

feest en zijn avondmaalsviering en boven heel zijn leven in en met Christus, — dan komen we bedrogen uit. Want nu vervalt ook Wittig weer in het motief der herhaling. Want als hij een leven van Jezus gaat schrijven komt er een autobiografie uit zijn pen, een beschrijving van zijn eigen leven, waarin het leven van Jezus in de jaren Zijner omwandeling op aarde zich eigenlijk herhaalt. Alle grote en kleine voorvallen uit Jezus' omwandeling vindt Wittig in eigen leven terug. Daar zijn hem de ogen voor open gegaan en daar wil hij de ogen van zijn lezers ook voor openen: voor Jezus' leven, niet maar eens verweg in Palestina, maar ook in Silezië en ook in Friesland en ook in Nieuw-Zeeland en waar ook ter wereld en in welke tijd ook. Dat is het geheim van de mystieke verbondenheid aan Christus, Die leeft in ons leven.

Nu geloven wij ook, dat Christus leeft in het leven der zijnen, waar ook en wanneer ook, maar dat is het leven van Zijn genade en Geest, het Pinksterleven, dat alleen gekend kan worden wanneer we onze harten opwaarts in de hemel verheffen, waar Jezus Christus is.

Wittig is het opgevallen, dat Marcus zijn evangelie aanvangt met de woorden: Begin van het evangelie van Jezus Christus. En dat er nooit ergens staat: einde van het evangelie. Het evangelie kan ook nog geen einde hebben. Want Jezus leeft nog in ons voort en zijn rijk zal geen einde hebben, zegt hij. Daarom voelt hij zich nu geroepen te schrijven het vervolg van het evangelie. We mogen en kunnen niet blijven staan bij wat de evangelisten getuigd hebben van al wat ze zelve gezien en gehoord hebben; wat we zélf ervaren hebben, zegt Wittig, dát moeten wij getuigen. Heel zijn boek is in feite een nieuw geschreven evangelie, waarbij hij natuurlijk ook de vrijheid heeft en neemt toe te voegen aan wat de evangelisten hebben verhaald.

Hoe buitengewoon interessant zijn boek ook geworden is, de verwerpelijkheid van zijn tendenz kan met één zin geïllustreerd worden: de oorvijgen, die ik als kind daarbij opgelopen heb waren tamelijk van dezelfde kwaliteit als de slag op de wang, die Jezus eens ontvangen had.

Van dezelfde kwaliteit!

Hier is het geheel unieke, onvergelykbare, borgtochtelijke van heel Christus leven en lijden losgelaten, en de „einmaligheid" van de omwandeling van Jezus op aarde, van geboorte tot hemelvaart, ten enenmale ontkend. Het heilshistorisch feit als enige grond voor ons geloof en geloofsleven is hier verruild voor grondeloze mystiek en oeverloos subjectivisme. Dat geeft altijd een evangelie „erbij".

De harten opwaarts!

Ook Wittig wil dus niet naar Bethlehem gaan om kerstfeest te vieren. We vinden volgens hem Jezus in de mens, zoals hij ook eerlijk zijn leven van Jezus introduceert als „de geschiedenis van een mens met Jezus". Daarbij maakt hij dan wel gebruik van wat zelfs hij moet noemen „het „einmalige" leven van Jezus op de bodem van Palestina", maar eenvoudig omdat er „geen andere uitdrukingsvorm is voor vele mysteriën van het innerlijke worden van de christenmens".

Neen, naar Bethlehem terug wil Wittig beslist niet.

Maar het lijkt wel of met name na de laatste wereldoorlog er een keer gaat komen in deze gedachtengang. Of er toch weer een heenwending komt naar het historisch en geografisch bepaalde Palestina en Bethlehem. Twee feiten hebben dunkt me deze ontwikkeling begunstigd: het in het leven roepen van de Staat Israël en de vlucht welke de archeologie genomen heeft in onze tijd. De bijbelse namen in de nieuwsberichten en de publicering, ook in vele populaire uitgaven, van de resultaten der opgravingen in de landen van de bijbel brengt ons zonder noodzaak van pelgrimages inenen de „heilige plaatsen" zeer nabij. Er verschijnt de laatste jaren haast geen kerstnummer van enige omvang of het bevat ook archeologische bijdragen over Nazareth of Bethlehem. En er is belangstelling voor ook.

En toch redden we ook zó ons kerstfeest niet.

Boven ons gedenken zal niet staan: komt laat ons naar Bethlehem gaan. Want ge vindt

uw Heiland daar niet, ook niet in al die archeologische nieuwtjes.

Boven ons gedenken zal ook niet staan: komt laat ons maar thuis blijven en de geboren Christus zoeken in eigen omgeving, in eigen tijdbeeld, in eigen hart en in eigen leven. Want ge vindt uw Heiland niet als ge Hem niet buiten uzelf zoekt.

Boven ons gedenken zal moeten staan: sursum corda, de harten omhoog, waar Christus is, aan de rechterhand zijns hemelsen Vaders, waar Hij van ons wil aanbeden zijn.

Herders en Wijzen moesten naar Bethlehem om Hem te aanbidden. Wij mogen ons hart opwaarts heffen om Hem te aanbidden.

Sursum corda, . . .

Predik het EVANGELIE!

II

Evangelie, zo hoorden we, is: blijde boodschap.

En zo'n blijde boodschap is niet maar een blij verhaal, een verhaal over een blij en vrolijk gebeuren. Aan verhalen heb je zonder meer niets. Ook niet aan blijde verhalen.

Neen, een blijde boodschap wil zeggen dat een blijde **werkelijkheid** je leven binnendringt. Dat je iets meegedeeld wordt op een wijze, en met een kracht, dat daardoor dat waar het in die boodschap over gaat, triomfantelijk je leven binnen komt; dat je daarin betrokken wordt; dat het je geschonken wordt en je leven gaat beheersen.

* * *

Laat ik nog een voorbeeld mogen geven om te laten voelen waar het in dit woord om gaat.

Het is er een, waardoor de oorspronkelijke betekenis van het woord evangelie bijzonder duidelijk aan het licht treedt.

Eens heeft in het oude Griekenland een klein leger van dapperen gevochten tegen een overweldigend grote Perzische armee. De Perzen waren reeds op grieks grondgebied doorgedrongen. En hun mammoethleger trok op Athene aan. Heel Griekenland, en vooral Athene, dat het dichtst lag bij de plaats waar de beslissende slag zou geleverd worden, hield de adem in. De achtergebleven burgers van Athene, met vrouwen en kinderen, verdrongen zich op de muur van de stad. Wat zou de dag brengen? De spanning was bijna niet meer te dragen. Het ging er op of er onder.

En dan, opeens, heel in de verte, komt een man aanrennen. Met ongelofelijke snelheid. Als hij zo dicht bij de mensen is, dat ze hem kunnen verstaan roept hij één woord: nikkè, overwinning! En dan barst opeens een onbeschrijfelijke vreugde los. De mensen zijn buiten zichzelf. Het wonder is geschied! De overwinning is behaald! Het land is gered. Ze beleven die onbegrijpelijk, heerlijke werkelijkheid tot in het diepst van hun ziel. De overwinning is naar hen toegekomen. Om zo te zeggen: op hen neergedaald. Het leven, de stad is er vol van. Ze zijn allemaal overwinnaars.

En zie, dat was nu allemaal geschied, dat was allemaal tot en in hen gekomen, door dat éne woord, dat woord: Overwinning!

Welnu, de Grieken noemden speciaal zo'n woord, waarin de overwinning werd gemeld, en waardoor die overwinning naar de mensen toe kwam, een **evangelie**.

* * *

Het is nu zo, dat Gods woord, dat Hij tot de mensen richt, naar zijn kern **Evangelie, blijde boodschap** is en ook zo wordt genoemd.

En dat spreekt vanzelf: dat Evangelie is van gans andere orde, van gans andere inhoud, van gans andere kracht, dan een evangelie van mensen voor mensen. Want Hij die dit Evangelie naar de mensen laat uitgaan is de Gans Andere, de levende God. En deze blijde boodschap gaat niet maar over dingen, verhoudingen, situaties, werkelijkheden in dit leven en in deze tijd. Neen, deze blijde boodschap zegt, doet iets, dat van eeuwige betekenis is. Ze verandert niet maar wat in de mens en de menselijke verhoudingen,

maar dat zal slechts zijn door de Heilige Geest!

Want laten we ook op het kerstfeest niet twifelen of wij zullen zo waarachtig met de Here Jezus in de hemel gemeenschap oefenen door Gods genade en door het geloof, als Maria het Kindeke koesterde, herders het aanschouwden, wijzen het aanbaden en Simeon de zaligheid zag en bezong.

„Een protest tegen Gods heilsgang en zijn tempo kan zacht zijn, mystiek aangediend, in een gebedsvorm voorgedragen; maar het komt toch niet te pas op een feest, dat God bereid heeft" (Schilder).

En daarom: ook in 1959 geen kerstfeest zonder sursum corda.

C. P. Plooy.

neen, ze verandert de mens zèlf, ja, heel de mensheid, ja zelfs heel de kosmos!

Ja, God zij geloofd en geprezen: deze boodschap, dit Evangelie is inderdaad veel meer dan een verhaal, een wáár verhaal, een verhaal van blijde, wonderlijke dingen. In deze boodschap, in dit Evangelie, komt God, in Christus, door de Geest, naar de mensen toe en Hij schenkt daarin vergeving der zonden, het nieuwe leven, de gemeenschap met Hem, de eeuwige zaligheid, de Heilige Geest. Ja, uiteindelijk **Zichzelf**.

* * *

In de Bijbel wordt deze blijde Boodschap op prachtige, indringende wijze getekend.

Ik denk aan de geschiedenis van Abraham.

Hij was een heiden. Uw vaders aan de overzij van de rivier hebben de afgoden geëerd, zegt een profeet tot Israël. Voorts was Abraham naar de mens gesproken bestemd om voor altijd onder te gaan. Ja, ook zijn naam zou met hem vergaan. Want hij had geen kind. Maar dan komt God in zijn leven. De levende God. En Die zegt wat tegen Abraham. „Ik zal u tot een groot volk maken en u zegenen en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend zijn. Ik ben uw schild, uw loon zeer groot".

Zie, deze boodschap, dit Evangelie kreeg Abraham. En door deze boodschap werd Abraham een ander mens in de volle, diepe zin van het woord. Hij werd uit de samenhang van „deze wereld" met haar zonde, vloek, dood en duivel losgemaakt. Hij werd aan de toen reeds in volle gang zijnde ondergang van „deze wereld" ontrukkt en getrokken naar Gods hart om diens kind te zijn voor eeuwig. Hij werd bestemd voor een unieke roeping. Namelijk om in zijn zaad voor de ganse wereld een zegen te worden.

Dit kwam alles naar Abraham toe, dit werd alles in en voor en aan Abraham werkelijkheid door die boodschap van God.

* * *

Gods boodschap kwam ook tot het volk Israël in de woestijn.

Israël was een ellendig slavenvolk toen het uit Egypte kwam. Het was een gedemoraliseerde en serviele horde. Met een taaie hang naar de afgoden in het hart. Enkele weken nadat God het had aangenomen zou het zich weer verslingeren aan de afgoden van het volk, dat het had willen vernietigen.

Maar hoe dat allemaal ook was — God kwam tot Israël in de woestijn. In onbegrijpelijke genade. In ondoordringelijk welbehagen. En God zeide tot Israël: „Ik **ben** de HERE, uw God, Die u uit Egypte, het diensthuis van zonde en slavernij, heb uitgeleid".

Ja, zo sprak God. Neen, God zei niet: „Als je dit of dat doet zal ik uw God zijn".

Of: „Ge moet er maar vurig om bidden, dat Ik nog eenmaal uw God zal worden".

Of: „Wat zou het heerlijk zijn als Ik nog eenmaal uw God werd.

Niets van alles. God zei kort en duidelijk en op de man af: „Ik **ben** de HERE, uw God". En toen was dat ook zo. In en door dat woord máakte God zich tot de God van Israël.

Natuurlijk, God wist precies hoe dat de Israëlieten zich zouden gedragen. Hij wist alles af van het gouden kalf en dat Hij daarom alle Israëlieten boven de twintig jaar zou neerslaan in de woestijn. Hij wist van de

schandelijkheid, die Israël zou bedrijven in de vlakten van Moab. Hij kende het trieste bestaan van Israëls steeds doorgaande en erger wordende afval, waarom het ten slotte de ballingschap werd ingedreven. Maar ondanks dat alles zegt God dat stralende woord: Ik ben de Here uw God. En God bleef dat zeggen alle eeuwen door. En het bleef steeds door nieuw. Het had en hield steeds dezelfde kracht. Het was altijd weer de roep van Gods hart. De greep van zijn liefde. Dag in dag uit ontmoette God met dat woord zijn volk en maakte het tot zijn eigendom. Dag in dag uit bond Hij zich in wonderlijke genade aan dat ellendige, halsstarrige, ondankbare volk en bond Hij dat volk aan zich.

* * *

Dit was iets van Gods boodschap, van zijn blijde boodschap in het Oude Testament.

Maar die was daar nog slechts zwak en vaag!

De volle, blijde boodschap van God tot de wereld zou pas in Jezus Christus en door Hem in de wereld worden uitgeroepen. In Hem immers „openbaart” God ten volle zijn liefde en barmhartigheid. En Jezus predikt die! Hij brengt de blijde boodschap van God, het Evāngelie, tot alle mensen. Eerst, toen Hij nog op aarde was „in eigen persoon”. Daarna, nadat Hij ten hemel voer, door zijn dienaren, die vóór alles de uitdragers, de verkondigers van het Evangelie moeten zijn.

Om die boodschap, om dat Evangelie gaat het nu vóór alles bij de Heiland. Daartoe, om dat Evangelie te verkondigen, is Hij door de Vader gezonden naar een wereld verloren in zonde en schuld.

Om dat Evangelie te verkondigen heeft Hij ware menselijke natuur aangenomen; heeft Hij alle zonden gedragen; alle schuld betaald; God verzoend; de macht van zonde, dood en Satan gebroken; opgestaan uit de doden als Triomfator der wereld, als de Koning des levens. Om het Evangelie te kunnen verkondigen ging Hij naar de hemel, ontving Hij de wereldheerschappij en zendt Hij ononderbroken zijn Geest uit.

In een paar lapidaire woorden heeft onze Heiland dat uitgesproken toen Hij tot zijn discipelen zei: Laten we elders heengaan, naar de naburige plaatsen, opdat ik ook daar predike, want daartoe — dat is: om te prediken, om overal te prediken, om overal het **Evāngelie** te prediken — ben ik uitgegaan (Marc. 1 : 38).

* * *

Als Jezus is geboren begint die prediking van het Evangelie onmiddellijk.

Want een engel komt uit de hemel en roept de herders toe: „Weest niet bevreesd, want zie, ik verkondig u grote blijdschap die heel het volk zal ten deel vallen: U is heden geboren de Heiland, namelijk Christus de Heer”.

O neen, dit is niet maar de „mededeling”, de neutrale bekendmaking, dat het kind, de beloofde Messias, eindelijk geboren is.

Geen sprake van.

De engel **verkondigt** grote blijdschap. Dat wil zeggen: hij draagt die aan. Hij stort die uit. Hij geeft die in en uit en door zijn woord. Het staat er zo nadrukkelijk: Ik verkondig u grote blijdschap. Ik geef u die. Ik dompel u daarin. En niet alleen u. Neen, wat ik verkondig, wat ik breng en geef, is voor **heel het volk** bestemd. Het zal heel het volk ten deel vallen. Voor u en voor heel het volk is heden geboren de Heiland!

Wat dat volk met het Evangelie doen zal is een andere zaak. Maar ik breng u de grote blijdschap! En die valt heel het volk ten deel. Voor u is zojuist de Heiland ter wereld gekomen.

Zo ging het met de prediking van het Evangelie toen Jezus geboren werd.

Jezus is de Verlosser der wereld. Hij brengt een volkomen verlossing tot stand. En de boodschap omtrent hem — het Evangelie van Jezus — wordt onmiddellijk door God naar de wereld gebracht Eerst door één engel. Ja, maar onmiddellijk daarna — en zoiets was nog nooit eerder gebeurd — door een heirleger van engelen. En in dat Evangelie gééft God de Verlosser der wereld aan de herders, aan zijn volk en aan heel de wereld!

* * *

En als Jezus Christus zó ver is gekomen, dat Hij publiek gaat optreden, lezen we van

Keromio

van Constantijn Huygens

*Al is de herbergh vol, al light Gods Soon in 't hoy
Mijn' ziele magh'er in, en wild'er by vernachten.
Kom, vleeschelicke mensch, de vleeschige gedachten
Zijn heden van verdienst. Daer schreidt wat in dit stroy,
Dat voor ons schreyen wil. Daer al het ydel moy
Van Koninginnen kraem voor stroy is bij te achten.
Daer light in dese krib, dat ons geloovigh wachten
Voltijdelick vervull' en al ons leed verstroy'.
God light'er in ons vleesch; God, vaderloos op aerde,
God, moederloos by God; het mede-scheppend Woord;
God, Vader van de Maeghd die hem ontfingh en baerde,
En nu te voete light. Hier light. En gaet niet voort,
Mijn ziele, maect een end van d'ongerijmde Rijmen;
Ons beste seggen waer ootmoedelick beswijmen.*

1645

Uit: *Bibel-stof*. In *De Gedichten van Constantijn Huygens*, uitgeg. door Dr. J. A. Worp: dl. IV (1894), p. 15; in gemoderniseerde spelling o.a. ook in *Religieuze poëzie der Nederlanden*, verz. door Michel van der Plas (Prisma-uitg.), p. 121 v.

Woordverklaring: magh: kan. — vleeschige gedachten: gedachten over de vleeswording (des Woords). — schreyen: (hier:) lijden. — kraem: kraambed. — Daer light... dat: daar ligt... wat. — voltijdelick: als de tijden vervuld zijn. — vervull' en verstroy': aanvoegende wijs. — vaderloos... moederloos: (bedoeld is:) op aarde heeft de zoon van God geen vader, in den hemel geen moeder. — te voete light: vul aan: hem; voor hem gekniel licht. — Hier light: hier ligt...; de rest van de gedachte is verzwegen. — ongerijmde rijmen: (woordspeling:) met het verstand strijdige gedachten op rijm. — waer: zou zijn.

Dat dit gedicht vrij is van romantiek, daarvoor staat reeds borg de datum van zijn ontstaan. Huygens schreef het sonnet op den 5en januari, daags nadat er een over Pinksteren, twee dagen nadat een over den Goeden Vrijdag aan zijn geest was ontsproten. Maar hoezeer hier ook de romantiek ver is en de „vlesige gedachten” heersen, dit gelovig denken valt toch slechts te verstaan uit aanschouwing van het kind, en zijn moeder. Juist daarom begint het zo eerbiedig, en eindigt het zo ootmoedig. Daarom staat er, dat het kind voor ons nog schreien zal. En dat het kraambed van een koningin hier stro bij te achten is: stro bij het stro van het kind. Daarom ook dat herhaalde en tenslotte abrupt afgebroken „Daer ligt...”, „Hier ligt.”. En als de dichter in de eerste terzine op de hem eigen wijze zijn vlucht neemt in paradoxale gedachtenspels — de ongerijmde rijmen — is het nog de aanschouwing van het kind, en zijn moeder, die hem zichzelf in de rede doet vallen om de scherpste gedachtenwinst geringer te achten dan de ootmoedige sprakeloosheid van de stomme aanbidding. Zo kan de ziel bij het kind vernachten; en is de cirkel van dit sonnet gesloten, waaraan scholastiek en mystiek als raaklijnen zijn.

J. Bosch

Hem onder meer het volgende (Luc. 4 : 16 v.):

En Hij kwam te Nazareth. Daar waar Hij was opgevoed. Toen het sabbath werd ging Hij naar de „godsdienst-oefening” in de synagoge. Met al het volk. Zó was zijn gewoonte. In die dienst, als de slotacte daarvan, moest een stuk uit de profetie gelezen worden. Dat mocht iedere synagogebezoeker doen. Hij moest daartoe gaan opstaan ten teken, dat hij een fragment van de profetieën wilde lezen, om er daarna een korte toespraak over te houden. Op die sabbath, en in die samenkomst waar Lucas van spreekt, staat Jezus op. Hij loopt naar voren. De dienaar geeft de door Hem gevraagde boekrol van Jesaja. En staande voor het volk leest Jezus dan:

„De Geest des Heren is op Mij, daarom, dat Hij mij gezalft heeft, om aan armen het evangelie te brengen; en Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid, om te verkondigen het aangename jaar des Heren”.

Wanneer de Heiland dit gelezen heeft, gaat Hij zitten om een woord over het gelezene te spreken. En dan zegt Hij die geweldige woorden: „**Heden is deze Schrift in uwe oren vervuld**”.

Zie — dát is nu verkondiging van het Evangelie.

Want de betekenis van deze woorden is: Daardoor dat u dit woord hóórt, daardoor dat het u gezégd wordt, is dat wat ik zei geschied. Wat dan? De gevangenen gingen open! De gebondenen zijn vrij! De blinden zien! De schuldigen zijn rein! Waarom? Wel voor uwe oren is het geschied. Ik sprak en het werd.

Ja, dit is het Evangelie!

O neen, nog eens, het is maar niet een mededeling, vertellend, aanduidend, schildrend, uitleggend, verduidelijkend, betogend, bewijzend, of wat voor ander woord. Het is het **gevende** woord. Het woord dat is wat het **zegt en tot stand brengt** wat het **belooft**.

Het is, nu Jezus Christus in het vlees is gekomen, nu Hij en zijn werk en zijn genade en zijn gaven er de „inhoud” van zijn, ook een geheel nieuw woord. En omdat het een nieuw woord en een unieke woord is krijgt het ook een nieuwe en een unieke naam. We kunnen het in onze taal eigenlijk ook alleen weergeven door hetzelfde woord als door de apostelen en evangelisten bij het schrijven van het Nieuwe Testament werd gebruikt, namelijk: **Evāngelie**.

* * *

Wat is dit woord dikwijls misverstaan!

Als het in de kerk ook maar even mis ging werd altijd eerst dit woord mis verstaan.

Juist omdat het de aanduiding is van het hart, de ziel, het leven, de kracht, het fundament, de vreugde en de hoop der kerk wordt, als het in de kerk niet goed gaat, juist allereerst dit woord misduid.

Maar ook omgekeerd: als dit woord niet meer wordt verstaan gaat het in de kerk en met de gelovigen onherroepelijk mis.

Wee, wee, als het Evangelie misvormd en verknoeid wordt tot een „leer”; een „theorie”; een „theologie”; een „redenering”; een „vermaning”; een „uiteenzetting” van „waarheden”; een beschrijving van vroomheid of christelijkheid of kerkelijkheid! Dan gaat het

mis in de kerk. Dan verschaalt het leven des geloofs.

Maar als God in zijn grote genade weer reformatie geeft, echte, dan gaat ook dat woord Evangelie weer leven. Dan geeft Hij vóór alles dat het opnieuw wordt verstaan. Dan krijgen de mensen weer oog voor zijn licht en glans, voor zijn wonderbaarlijke inhoud en geweldige kracht. Dan gaan ze weer iets beseffen van wat Paulus zag toen hij de diepe woorden schreef: Het Evangelie is een **kracht van God** tot behoud. Want de gerechtigheid van God, zijn vergevende liefde, wordt daarin geopenbaard. Dat wil zeggen: geschonken en tot overwinning geleid!

Ja, als God reformatie geeft, dan wordt weer verstaan wat het Evangelie is. Dan gaat men er weer van zingen. Zoals b.v. Luther deed in de voorrede op het Nieuwe Testament, waar we dit lied in vinden:

Want Evangelie is een Grieks woord en betekent goede boodschap, goede mare, goed nieuwsbericht, waarvan men zingt, springt en

vrolijk is, zoals, toen David de reus Goliath overwon, met luid geroep het blijde nieuws rond ging onder het Joodse volk, dat hun verschrikkelijke vijand verslagen was en zij verlost waren. Er was vreugde en vrede, daarom zongen en sprongen ze en waren ze vrolijk. Zo ook is dit Evangelie van God, dit nieuwe testament, een goede mare en geroep, dat door de hele wereld klinkt door de mond van de apostelen, de boodschap van de volkomen David, die met zonde, dood en duivel gestreden heeft en ze overwon en daardoor allen, die in zonde gevangen, door de dood geplaagd, door de duivel overweldigd waren, zonder hun verdienste verlost heeft, rechtvaardig en levend en zalig gemaakt. Hij heeft hen daarmede de vrede hergeven en hen tot God teruggebracht! Daarvan zingen zij. Ze danken en loven God en zijn voor eeuwig vrolijk, als ze tenminste vast geloven en in dat geloof standvastig blijven.

C. V.

De Chinese draak

I

In beschouwingen die Kroestsjef over de toekomst van de mensheid gegeven moet hebben, moet hij verklaard hebben, dat het wel zou kunnen zijn, dat over enige tijd Rood-China de machtigste mogendheid ter wereld zou zijn. We weten allen van het optreden van de Chinese troepen in Korea indertijd. En van de agressie tegen Tibet. Van de vreselijke terreur. En nu hebben we gelezen in de kranten over de aanval tegen India. China gaat internationaal een steeds belangrijker rol spelen. Men zegt dat China zich meer en meer bemoeien gaat met de ontwikkelingen in Afrika. Peking heeft een crediet van 40 miljoen gulden aan de Algerijnse opstandelingen verstrekt voor de aankoop van oorlogsmateriaal en voor propagandadoeleinden. Minder bekend is dat China sinds enige tijd bijzondere belangstelling voor de Zuid-Amerikaanse landen gaat tonen. Volgens de „Nieuwsbrief“¹⁾ van 20 november 1959 is het contact tussen de communistische partijen in de Zuid-Amerikaanse landen en de communistische partij in China zeer nauw. In Uruguay en rondom de kwesties van het Panama-kanaal-gebied, werken de chinese communisten, en worden de werken van Mao Tse Toeng ijverig bestudeerd, naar men zegt. In maart 1959, na afloop van de 21e partijdag, zijn in Chengchow, de hoofdstad van de provincie Honan, langdurige besprekingen gevoerd tussen Mao en de vertegenwoordigers van de communistische leiders van Venezuela, Chili, Columbia, Peru, Equador, Bolivia, Argentinië, Cuba, Brazilië, Paraguay, Costorico en Panama. De redacteur van de „Nieuwsbrief“ zo juist genoemd, schrijft: „Meer nog dan Japan vóór de tweede wereldoorlog is thans China bezeten door de droom wereldveroveraar te worden“.

Wat het kerkelijk leven in China aangaat zijn wij niet overvloedig geïnformeerd. Dat is ten aanzien van alle communistische dictatuurstaten hetzelfde lied. Elders hebben we voor enige jaren eens geschreven over China, naar aanleiding van een door de Inter-Varsity Christian Fellowship in de Verenigde Staten uitgegeven brochure van een oud zendeling in China. De brochure verscheen onder de titel „Christen-studenten in een communistische samenleving“. Daaruit bleek dat er reeds vóór het uitbreken van de Koreaanse oorlog in bepaalde oecumenische kringen nogal werd gemanipuleerd met de gedachte van een nieuwe nationale, christelijke organisatie, die ingesteld zou zijn op de veranderde politieke en maatschappelijke omstandigheden. Deze beweging was de Christelijke patriottische of vaderlandse beweging. Zij beklemtoonde vooral drie principes inzake het kerkelijke leven, en wel 1e dat de kerk zichzelf in stand zou moeten houden. Dus geen buitenlandse hulp, geen buitenlands geld, geen buitenlandse beïnvloeding meer. De chinese christenen zouden zonder enige hulp van buitenaf voortaan zelf moeten gaan zorgen voor hun kerkelijk leven. Het 2e was dat de kerk zichzelf zou moeten besturen en

het 3e dat de kerk zelf voortaan de verbreiding van het evangelie zou moeten dragen. Vandaar de naam patriottisch of vaderlands. Deze beweging heeft niet kunnen voorkomen, dat de communistische regering zich met het kerkelijk leven ging inlaten. Natuurlijk niet. Immers de drijfkracht van het communistisch dictatoriaal principe houdt nergens voorstand, zeker niet voor de kerk. Juist de kerk is in vele opzichten een instelling welke de communistische ideologie niet kan verdragen. Wanneer zij aan de macht gekomen is toont zij dat ondubbelzinnig. Zo is het in alle landen achter het ijzeren gordijn gegaan. Zo is het ook in China gegaan. In feite is de communistische regering niet tevreden zolang geen volkomen loyaliteit tegenover haar communistisch regiem is betoond.

Daar ging het in China om. De kerk moest loyaal staan tegenover het communisme. En waar deze loyaliteit van de zijde der kerk uitbleef, daar werd de kerk gedwongen met al de geraffineerde dwangmiddelen waarover de Aziatische communisten beschikken. En die dwangmiddelen zijn vreselijk.

Van grote betekenis in de hele ontwikkelingsgang van de nationalistische kerkelijke beweging is de bijeenkomst van protestantse leiders in 1957, in Peking, geweest. Deze conferentie die van 28 oktober tot 4 december 1957 heeft geduurd, — was door genoemde vaderlandse beweging georganiseerd. Er waren ongeveer 130 afgevaardigden aanwezig.

In „Internationaal Perspectief“ van Juli 1959, waarin een artikel over de „Kerk en communisme in China“ staat, dat voor een deel gebaseerd is op gegevens over het kerkis voor een deel op gegevens over het kerkelijk leven in China van de hand van een correspondent uit Oost-Azië, ds S. E. Boyle, die als zendeling van de Reformed Presbyterian Church in de Verenigde Staten werkt in Japan, werd over deze conferentie o.a. het volgende geschreven:

„Deze conferentie kan gezien worden als een onderdeel van de massale „hersenspoeling“, die door het regiem van Mao werd begonnen, nadat velen — eerst daartoe uitgenodigd door de regering — kritiek op het communisme in China hadden geïntendeerd. Zelfs vele topfiguren in de regering werden slachtoffer van het zuiveringsproces dat plaats vond. Ook de kerk ontkwam hier niet aan. Vele christenen werden als „rechtsen die zich onder de mantel der religie verborgen, terwijl zij zich verzetten tegen de communistische partij en tegen de weg naar het socialisme“, en als „contra-revolutionairen“ vervolgd en veroordeeld. De conferentie te Peking ontving zonder meer instructies van de communistische regering hoe zij deze massazuivering moest intensiveren en langs nieuwe banen moest leiden binnen het totale plan van de staat“.

De conferentie is overstag gegaan. Zij is

zichzelf en de kerken en de zending gaan beschuldigen van al die dingen waarvan de communistische ideologie haar pleegt te beschuldigen. Zij is de taal van de communisten gaan spreken. Zij is gaan verklaren dat de Chinese kerken een grote misstap hadden begaan door zichzelf te laten gebruiken door het westerse imperialisme. De lezers herinneren zich misschien het artikel over de „zending“, uit de grote Sovjet-encyclopedie dat we onlangs in ons blad hebben opgenomen. Daarin had u de denkbeelden en voorstellingen van het communisme over de zending. De zending is een instrument van het westers imperialisme en kolonialisme. Een werktuig van de westerse en „kapitalistische“ zucht om de wereld en de hulpbronnen der wereld in haar bezit te krijgen.

De conferentie aanvaardde onvoorwaardelijk de leiding van de Chinese communistische partij en verklaarde zich bereid tot totale gehoorzaamheid aan de communistische staat. De deelnemers hebben plechtig beloofd volgens de inlichtingen die Internationaal Perspectief“ geeft, zich te verenigen met het Volk van China in zijn grote opmars naar het socialisme. Zij hebben zich verbonden om het socialistische opvoedingssysteem van de regering positief tegemoet te treden. De laatste daad van de conferentie was alle kerken aan te sporen de richtlijnen te volgen, die zij had uitgestippeld.

Men kan concluderen dat de conferentie van kerkelijke leiders uit die oecumenische kringen, die dachten dat kerk en communisme in China wel tot een vergelijk, tot een compromis zouden kunnen komen, door de knieën zijn gegaan. Natuurlijk moest toen de westerse zending het ontgelden. Zelfs de beweging van de oecumenisten werd over de hekel gehaald.

„Internationaal Perspectief“ schrijft:

Ook de Internationale Zendingsraad en de Wereldraad van Kerken worden ondanks hun pogingen de kloof tussen Oost en West via hun oecumenische arbeid te overbruggen, systematisch gebrandmerkt als toegewijde agenten van het Westers imperialisme. De Internationale Raad van Christelijke Kerken werd door de vroegere vice-president van China en oud presikant Chia Yu-Meng veroordeeld als een anti-communistisch front, terwijl Billy Graham, die in 1956 India bezocht, ervan wordt beschuldigd op te treden als een agent van het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken, die naar India zou zijn gezonden om de schade weer goed te maken, die aan de imperialisten in India zou zijn toegebracht door het bezoek van Chroestchew en Boelganin.”²⁾

Toen deze protestantse leiders zichzelf hebben ingezet voor de socialistische opvoeding, is dat een vreselijke stap geweest voor de kerk. Want de socialistische opvoeding in China is een radicaal atheïstische scholing en herscholing van de jeugd en de ouderen. Dat betekent ook dat de éne broeder tegen de andere broeder in de kerk wordt opgezet. Dat de een de ander moet en zal gaan beschuldigen. Een vreselijke stap op de weg van een systematische zelfvernietiging van de kerk in China. Dat is juist wat het communisme op geraffineerde wijze zoekt te bewerken, dat de christenen elkaar bestrijden, dat de kerk zichzelf vernietigt. In Openbaring 12 lezen we dat de grote rode draak de overigen van het zaad der Vrouw zoekt te vernietigen door water uit zijn bek te spuwen dat wordt tot een rivier. In China woedt deze draak. Wat zal er overblijven van de getrouwen die de Christus belijden naar de Schriften?

Volgende keer over ervaringen van christenen die van meet af niets hebben verwacht van een compromis tussen kerk en communistische staat; die van het begin af bleven bij de eenvoud en duidelijkheid van de christelijke belijdenis.

J. Meester.

¹⁾ Uitg.: Stichting voorlichting buitenland. Hoofdred. J. Fabius.

²⁾ Men ziet zowel de oecumenische beweging als de Intern. Raad van Kerken, welke laatste uitgesproken anti-communistisch is, worden van kaart geveegd. Ook de compromitterende oecumenische beweging.

BOEKBESPREKING

Albert Camus: *De Pest*;
vertaald door Willy Corsari.
(De Bezige Bij, Amsterdam, 1959).

I

Dit jaar verscheen de Franse roman *La Peste*, van Albert Camus, in Nederlandse vertaling; een boek, dat een ontzaglijke opgang heeft gemaakt als de bringer van een humanistisch evangelie.

Het is misschien niet ondienstig, alvorens de bespreking te beginnen, de inhoud in het kort weer te geven. Hierbij dient echter opgemerkt, dat het resumeren van deze roman gelijk staat met verraad plegen aan de betoogtrant van de auteur. Als vurig tegenstander van de richting „de kunst om de kunst” schrijft hij bijna geen alinea neer die niet haar functie heeft in de ontwikkeling van zijn gedachtengang.

Het verhaal speelt zich af in Algarije in het jaar 194.. Oran is een lelijke boom- en tuinloze handelsstad, waar in de week hard gewerkt, zaterdagavond en zondags druk gekaart wordt, een stad zonder besef van hogere dan materiële waarden, een stad voor de moderne mens, waar zieken en stervenden zich alleen voelen.

Op de 16de april verlaat dokter Bernard Rieux 's ochtends de werkkamer in zijn flat, ziet op de overloop een dode rat, waarschuwt de conciërge Michel, die, ten hoogste verontwaardigd, een kwajongensstreek vermoedt. 's Avonds vindt hij een stervende rat.

De volgende morgen telt hij er van zijn auto uit, op een open vuilnisvat twaalf.

Zijn eerste visite geldt een 75-jarige asthmalijs. Deze patiënt, oordelend dat het leven een op- en neergang is, had op 50-jarige leeftijd de arbeid neergelegd en het zachte bed opgezocht, waar hij zich door zijn geduldige vrouw liet verzorgen. Hij brengt de dagen door met uit een pannetje rechts erwten stuk voor stuk over te hevelen in een pannetje links en omgekeerd. Na 15 pannen volgt een maaltijd. Hij heeft altijd een hekel gehad aan klokken, voelt zich heel goed thuis in de wereld en hoopt zeer oud te worden.

Bij het binnenkomen van Rieux gooit hij zich juist piepend achterover om zijn adem weer meester te worden. Na de injectie wrijft hij zich van plezier in de handen: de ratten komen te voorschijn, hebben zeker honger. (Een prachtige afleiding in zijn eentonig leven).

's Middags brengt Rieux zijn vrouw naar de trein. Ze vertrekt onder geleide van een verpleegster naar een sanatorium in de bergen. Hij vraagt haar vergiffenis: door zijn praktijk heeft hij haar wat verwaarloosd. Zij wil daar niet van horen, doch Rieux belooft beterschap. Thuisgekomen ontvangt hij een journalist uit Parijs, Raymond Rambert, wien hij inlichtingen omtrent de levensomstandigheden der Arabieren weigert, omdat deze niet onverbloemd kunnen worden gepubliceerd. „Ik erken alleen een getuigenis dat zonder enig voorbehoud gegeven wordt”. De volgende dag komt de moeder van Rieux voor zijn huishouding zorgen. In haar nabijheid leek alles altijd gemakkelijk.

Op initiatief van Rieux wordt de dienst der rattenbestrijding ingeschakeld om de dode dieren te vernietigen.

25 april worden 6231, 28 april 8000 ratten opgehaald.

Op 29 april wordt Rieux door een oud-patiënt, Joseph Grand, bij diens buurman Cottard geroepen - een vertegenwoordiger - die zich door ophanging van het leven had willen beroven. Een omvallende stoel, een vreemd gekreun hadden Grand naar zijn deur geleid, waarop de met krijt aangebrachte woorden: „Kom binnen, ik hang”, hem snel en nog tijdig tot handelen bracht.

Op 30 april sterft de conscientieuze conciërge Michel na hevige lijden, als eerste aan de pest.

De volgende dag bezoekt Rieux Cottard om

Hanengevechten vinden altijd een plekje in de menselijke natuur, waar zij in de smaak vallen en met welgevallen worden aangestaard.

Bavinck

hem door het bezoek van de commissaris van politie heen te helpen. Cottard moet niets van de politie hebben, Rieux evenmin. Als bewegreden wordt „heimelijk verdriet” opgegeven.

Vooraf loopt Rieux echter bij Grand binnen, die op kinderlijke wijze, met behulp van gekleurd krijt, bezig is zijn Latijn op te halen, een eerste vereiste voor een beter begrip van de moedertaal. Hij, de stadhuiscommies, blijkt in zijn vrije tijd zich met litteraire arbeid bezig te houden.

Na veel tegenkanting van alle zijden, zelfs van die der geneesheren, die pas na uitvoerige telefoongesprekken met Rieux inzien dat sommige hunner patiënten eigenaardige ziekteverschijnselen vertonen, slaagt Rieux er in de vereiste maatregelen afgekondigd te krijgen: de zieken moeten onmiddellijk aangegeven, in barakken ondergebracht, de huisgenoten aan een quarantaine onderworpen worden. Rieux telefoneert om serum naar Parijs. Openlijk wordt afgekondigd dat een pestepidemie is uitgebroken. Er komt scheiding tussen hen, die buiten en hen, die binnen zijn; alle mensen verkeren nu in hetzelfde geval: men is **eenzaam, gevangen, en balling**.

Ondanks alle maatregelen neemt de ziekte schrikbarend toe.

Eind mei besluit de R.K. Kerk op haar wijze de pest te bestrijden door een week der gebeden uit te schrijven. Ten besluite zal 's zondags een plechtige mis worden opgedragen onder aanroeping van Sint Rochus, de heilige pestlijder. Pater Paneloup, een zeer geleerd en geëerd Jezuïet, o.a. bekend door een reeks lezingen over het moderne individualisme, warm verdediger van een Christendom dat de hoogste eisen stelt, zal de preek houden. Daarvoor laat hij een veertien dagen zijn studiën over Augustinus en de Afrikaanse kerk rusten.

De gehele week is de kerk, baat het niet, het schaadst ook niet, vrij goed bezet; 's zondags stampvol.

De aanhef bevat het thema van de preek: „Broeders, ge bevindt u in grote nood, broeders gij hebt het verdiend”. „De eerste keer verschijnt deze gesel in de geschiedenis om de vijanden Gods te treffen. Pharao verzet zich tegen de plannen Gods, de pest brengt hem op de knieën. Overdenkt dit en knielt. De engel des verderfs is boven de stad, zoals boven alle steden der zonde in de geschiedenis. Ge weet nu wat zonde is, evenals Kaïn en zijn zonen, Sodom en Gomorra, Pharao, Job en alle vervloekten”.

Even een opmerking. Kon men bij de bewering dat Pharao op de knieën was gebracht nog denken dat Camus pater Paneloup een leugentje om bestwil op de lippen legt, in de trant van „Als Pharao heeft gebukt, moet gij zeker bukken”, de naam Job in dit verband spreekt van geheel iets anders. Camus, die de Bijbel uitstekend kent, bedoelt hier: Vergis ik mij, was Job geen groot zondaar? Dan was het een schandaal een mens zó te laten lijden. Het woord „schandaal” komt bij Cadus meer voor als hij tegenover gelovigen spreekt over het lijden der mensheid.

Paneloup vervolgt: „Eertijds zagen de Christenen in Abessynië in de pest een afdoend middel van goddelijke oorsprong om de eeuwige zaligheid te verwerven. Zij, die niet werden aangetast, rolden zich in de lakens der pestlijders, om zeker te zijn van de dood. Nu mogen wij niet meer haast maken dan God zelf, en alles wat de onwrikbare wereldorde, die God voor eeuwig heeft vastgelegd, zou willen vernellen, leidt tot ketterij; maar hier ligt toch een les. Voor onze meer verlichte geesten doet dat voorbeeld het heerlijke eeuwigheidslicht stralen, dat verborgen is onder elk lijden. Dat licht toont ons de Goddelijke wil die zonder falen kwaad in licht verandert”.

De preek had als uitwerking, dat velen er zich nu pas goed van bewust werden, dat door een **onbekende misdaad** men tot een **onvoorstelbare gevangenschap** was veroordeeld.

Velen wilden weg uit deze gevangenschap; o.a. Rambert de journalist, die alle mogelijke instanties afliep, maar zonder resultaat.

Na de preek, tegen het einde van juni, trad de hitte in en bracht een snelle vermeerdering van het aantal slachtoffers (resultaat van de week der gebeden!) Naast builenpest trad longenpest op, die nog veel besmettelijker was.

(Wordt vervolgd)

A. J. Dam.

KRITISCHE KRABBEL

„Goed-vrijgemaakt”

Langzamerhand verdwijnt dat dwaze „artikel-één-en-dertigers” uit de kerkelijke omgangstaal. En evenzo die nog lelijker term: „de mensen van het artikel”. Het wordt meer en meer gebruik over ons en onze kerken te spreken als: de vrijgemaakten, de vrijgemaakt Gereformeerden, de vrijgemaakt Gereformeerde Kerken enz.

Ik wil wel verklaren, dat ik daar blij om ben. Want dat woord „vrijgemaakt” is me dierbaar.

Er zit zoveel moois in dat woord!

Het herinnert er ons immers aan, dat wij indertijd vrijgemaakt werden:

van **theologische opvattingen**, die boven Gods Woord en de belijdenis uitgingen;

van een **hiërarchie**, die zich destijds vooral in de meerdere vergaderingen had genesteld; van een **groep**, die meestal de meerderheid had in de kerkelijke vergaderingen en de minderheid op onkerkelijke wijze benauwde en onderdrukte;

van **kerkelijke leiders**, die meenden, dat zij het in de kerk voor het zeggen hadden en moesten hebben en reeds daardoor de goede kijk op de kerk van Christus verloren hadden; van **kerkelijke bladen**, die in de kerk reputaties maakten en braken naar welgevallen; van **persoonlijke inzichten**, meningen, opvattingen, die men als wil van God of als kerkelijke wet poogde voor te schrijven en door te zetten.

Omdat het woord vrijmaking aan de verlossing van al deze tyrannie herinnert, ben ik er zeer gesteld op.

En ik geloof, dat het er voor alle leden van onze kerken op aankomt deze „vrijmaking” te handhaven. We moeten blijven staan in de vrijheid, waarmede Christus ons vrijgemaakt heeft.

Of anders gezegd: we moeten „goed-vrijgemaakt” zijn en blijven.

Frater.

PERSSCHOUW

De dominé en de studie

Over dit zeer belangrijke thema schreef Prof. Dr. A. A. van Ruler een zeer belangrijk artikel in het Orgaan van de Ver. van Kerkvoogdijen.

In het weekbulletin van de Ned. Herv. Kerk stond daarover o.a. het volgende:

„Aan het slot van dit artikel wijst de Utrechtse hoogleraar op een drieledige taak van de kerkvoogd ten aanzien van de studerende predikant. Hij moet, evenals de gemeente, met begrip, waardering en enthousiasme om zijn studerende dominee heen staan. In de tweede plaats moet de kerkvoogd ervoor zorgen, dat het gezin gespaard wordt voor al te grote financiële zorgen. Ten derde: de kerkvoogd moet de studie financieel ook wat schragen. Eerder in zijn artikel merkt de schrijver op, dat er iets grondig fout is, wanneer de gemeente alleen maar enthousiast is, als zij een rennende dominee heeft. Zij moet dat evenzeer zijn als zij een ook studerende dominee heeft.

Het is niet zo, dat de dominee er recht op heeft, theologie te studeren en dat het de plicht van de gemeente is hem dat recht te laten. Het is precies andersom: het is een recht van de gemeente en een dure plicht van de dominee, regelmatig en met ernst te studeren.

Hier ligt voor de gemeente ook zo grote winst. Niet alleen dat zij er een degelijke dienaar des Woords door krijgt. Maar zij gaat zelf ook deel krijgen aan die hogere beschaving, welke door de wetenschap gegeven wordt. Het is ontroerend te zien, hoe ook de eenvoudige leden van de Gereformeerde Kerken in Nederland metterdaad meelevende en meewerken met hun universiteit en theologische hogeschool. Dat geeft een stuk cultuur in het eenvoudigste arbeidersbestaan.

Zoiets biedt alleen de kerk! Dat is van oudsher zo geweest. De theologie is ook die wetenschap, waarbij de niet-gestudeerde mens het meest onmiddellijk betrokken is.

Zij kan nooit alleen maar zaak zijn van „de priesters van de wetenschap”, welke dan de „leek” als analfaabeet behandelen.

„Laat u deze kans niet ontgaan, gemeente! Heb deel aan de wetenschap via uw stude-rende dominee!” zo zou ik met klem tot allen willen roepen.

Maar er ligt ook een taak voor de dominee. De zwaarste. Hij moet te midden van zijn drukke ambtspraktijk de theologische wetenschap regelmatig en met ernst blijven beoefenen.

Met welk onderdeel van de theologie hij bezig is, doet er eigenlijk niets toe. De studie behoeft ook niet onmiddellijk betekenis voor de praktijk te hebben. Ik zou zeggen: liever niet. Het is beter wanneer de studie en de praktijk door waterdichte schotten van elkaar zijn gescheiden. De dominee zelf is de verbindingsschakel. Hij moet een levend mens zijn. De dingen van de studie moeten door hem heen gaan en zó vruchtbaar worden voor de praktijk.

Het is trouwens goed als hij in twee werelden leeft: de wereld van de studie is een gezond en genezend tegenwicht tegen de wereld van de praktijk. Want het valt niet mee, om altijd met mensen te moeten omgaan en dat terzake van de heiligste dingen! Daar kan een mens ook genoeg van krijgen. Je houdt het alleen vol, als daar — behalve het huwelijk en het gezin — ook die geheel andere wereld van de studie is.

Maar de combinatie valt ook niet mee. Het is om zo te zeggen een kwestie van de wekker. Iedere dag op tijd opstaan! En steeds een paar uren aan de studie besteden. En ijver en indeling van de tijd! En volharding! De dominee is 's morgens soms nog doodop van de vorige avond, maar dan zal hij toch aan zijn bureau moeten gaan zitten en de lectuur moeten voortzetten van de boeken, waarmee hij bezig is.

Ik zou in de kerkorde een bepaling willen zien opgenomen van deze inhoud, dat de jonge predikanten gedurende de eerste twaalf jaren van hun ambtspraktijk verplicht worden, elk jaar een behoorlijk wetenschappelijk werkstuk in te leveren bij de hoogleraar hunner keuze. Er zou een bepaling aan toegevoegd moeten worden, dat zij bij een eventueel beroep geen approbatie krijgen, als zij over de afgelopen jaren niet de diverse verklaringen van de hoogleraren kunnen overleggen.

Dat is een paardemiddel. Maar als ik zie op mijn fietstochten, wat er van de studie terecht komt, dan ben ik er zeker van, dat wij zonder zo'n paardemiddel nooit tot verbetering van de toestand komen.

Zo'n kuur van twaalf jaar zou de slachtoffers wennen aan de — zo spannende — combinatie van studie en praktijk. Deze combinatie zou hun op den duur tot een tweede natuur en een levensbehoefte worden.

Daar komt nog deze overweging bij: wie in de spanning van deze combinatie gaat leven, krijgt een verhoogd tempo in zijn bestaan. Hij moet de tijd uitkopen. Dat brengt ook met zich mee, dat hij in zijn pastoraat ook hoger tempo en meer energie gaat krijgen. Ik spreek uit ervaring: hoeveel tijd heb ik in Kubaard niet verluimeld; in Hilversum had ik daarvoor de kans niet meer.”

Studie, studie, studie is een kwestie van zijn of niet zijn voor een predikant.

Als we niet elke dag studeren in de H. Schrift brokkelt onze kennis daarvan dagelijks af, zei Calvijn eens.

Het moest bij alle predikanten regel zijn elke morgen te beginnen met een uur geconcentreerde Schriftstudie. B.v. vóór het ontbijt. Van 7—8 uur. Op die manier moest men steeds weer de gehele bijbel doorwerken. Luther las de Schrift elk jaar een paar maal door. Er is niets zo vruchtbaar voor prediking, catechisatie en ander ambtelijk werk — en vooral ook voor het „eigen” leven — als het zo leven uit de Schriften.

Ik geloof, dat de ellende in de kerk vooral voortspuit uit een gemis aan grondig, volgehouden, in het leven ingrijpende en dat permanent beheersende, onderzoek der Schriften bij de predikanten.

Roomse opmars

In De Wekker lezen we het volgende:

Dr L. Zielhuis te Baflo hield op een confe-

rentie te Drachten een interessant en leerzaam referaat over „Rome in de Noord-Nederlandse Diaspora”, gepubliceerd in het G.S.I.-nieuws. De voortgaande penetratie van Rome heeft hij scherp gesignaleerd. De manier waarop Rome dat doet, blijkt uit de onderstaande activiteiten van Rome, als de referent bezig is te schetsen Rome's zorg voor de buitenkerkelijken:

„Onder leiding van Pastoor Overmeer van Heeg werd een commissie gevormd. Deze commissie zocht contact met de paters Franciscanen. In Drachten werd een herenhuis aangekocht, dat, naar men aangaf, bestemd was voor „pension voor ongehuwde heren”. En toen deze ongehuwde heren kwamen, bleken zij paters te zijn. Deze werden als parachutisten midden in de volkomen protestantse en onkerkelijke zuidoosthoek van Friesland neergelaten.

Zij bouwden hun klooster in Drachten. Langzamerhand ontdekten zij de methode, waarmee ze hier konden werken. Hun belangrijkste activiteit is „apostolaat der aanwezigheid”. Ze zijn er midden in het Friese land. Ze bewegen zich midden in het leven. En trachten in de eerste plaats niet anders dan goed voor de mensen te zijn. Verspreiding van lectuur achten ze niet geschikt. Maar vanaf 1933 trachten de minderbroeders met de streek te vergroeien door het bedrijven van een „apostolaat der liefde”. Zij zetten zich in voor dorpsacties, helpen een jongen met bijlessen, maken een praatje met ieder die met hen praten wil, enz. De minderbroeders zijn niet aan hun klooster gebonden. Zij noemen zich zwerfers over de aarde. Zo hebben zij in Friesland deze gedachte uitgewerkt door „úthoven” te stichten. Een franciscaan gaat zo maar ergens in een dorp in de kost, leest de mis desnoods in een schuur of op een zolder en bedrijft dan hier op zijn eentje, alleen met het klooster als achtergrond, het „apostolaat der aanwezigheid”. Hij tracht in dit dorp als één der hunnen te worden geaccepteerd. Zo zijn nu úthoven gesticht in St. Jacobiparochie (thans overgebracht naar St. Annaparochie), in Bergum, in Oosterwolde en in Gorredijk.

In Drachten is nu al een parochie aan het groeien. Men heeft rooms-katholieken weer opgedoken, die zich uit andere streken hier hadden gevestigd en in de loop der jaren hun afkomst dreigden te vergeten, doordat zij niet meer praktiseerden. Er zijn bekeerlingen gewonnen en natuurlijk heeft de industrialisatie door vestiging uit andere provincies flink meegeholpen. Ook rondom St. Annaparochie en Bergum groeit al een kern”.

Belangrijk is ook om te horen dat deze arbeid gesteund wordt door het gebeds-front.

Luistert u maar:

„In 1935 vestigden zich in Drachten de Ongeschoeide Carmelieten. Dit is een slotklooster. De zusters komen nooit buiten het klooster. Door hun gebed willen zij de geestelijke achtergrond vormen van het werk, dat in Friesland geschiedt. Om in hun onderhoud te voorzien, bakken de zusters de hosties voor het bisdom en borduren zij liturgische gewaden. Maar dit is bijzaak. Deze Friese Carmel is gesticht met deze bijzondere intentie dat zij wil afsmecken „gehoorzaamheid in het geloven door de gehoorzaamheid aan het door Christus verordende en ingestelde gezag”. Hier is dus de gebedscentrale voor alle missionaire activiteit in haar omgeving. In 1958 telde dit klooster al 19 slotzusters, waarvan de helft ongeveer uit Friesland zelf afkomstig is”.

De vraag laat zich niet onderdrukken: Verstaan wij de kracht van het gebed in de praktijk van onze arbeid? Staat er een werkelijk biddende kerk achter het werk van de kerk naar buiten?

Die laatste vragen hebben alle zin.

Hoe openbaren zich de gereformeerde kerken en de gereformeerde mensen in de wereld?

Is het niet veelal om te schreien.

Toenemende verscheurdheid, verdeeldheid, krachteloosheid. Een verteren van krachten en conflicten welke geen geestelijke waarde hebben.

Wanneer, wanneer komt er bekering?

C. V.

VERANTWOORDING

van kerkcollecten en giften, ontvangen ten behoeve van de geestelijke verzorging van varenden ter zee en op de binnenwateren in de periode april tot half december 1959.

Kralingscheveer f 23,—. Houwerzijl f 54,60. Hijken f 19,49. Vlaardingen f 119,96. Berkel-Rodenrijs f 163,17. Haarlemmermeer-O.Z. f 41,85. Meppel f 22,66. Ysselmonde f 34,73. Zwijndrecht-Gr. Lindt f 18,81. Kommerzijl f 14,75. Winterswijk f 6,75. Emmererfscheideveen f 9,19. Kralingen f 2,50. Bergschenhoek f 17,51. Berkel-Rodenrijs f 164,07. Nieuw-Lekkerland f 20,43. Schildwolde f 30,—. Schildwolde f 118,68. N.N., Kampen f 2,50. Mijdrecht f 9,61. Alphen a.d. Rijn f 22,66. Nieuwleusen f 13,95. Smilde f 16,72. Zuidhorn f 101,14. Rotterdam-C. f 30,45. L. v. d. G. te S. f 3,—. Ysselmonde f 30,15. Zevenbergen f 30,07. Heemstede f 32,51. Maassluis f 22,03. Zuidbroek f 24,90. Wagenborgen f 6,—. Oegstgeest f 28,12. Katwijk f 32,40. Voorschoten (4 coll.) f 60,22. Ysselmonde f 36,52. Hillegersberg f 36,11. Zuidwolde (Dr.) f 21,37. Amstelveen f 38,84. Baflo f 11,36. Westereyden f 15,70. Sappemeer f 27,50. Bedum f 93,10. Den Ham f 27,62. Terneuzen f 59,03. Lisse f 31,66. Garrelswaer f 33,39. Kantens f 34,78. Eindhoven f 54,60. 's Hertogenbosch f 34,42. Hillegersberg f 40,06. R'dam-Delfshaven f 152,27. Ruinerwold f 16,54. N.N. te Kampen f 2,50. Mijdrecht f 10,14. Tiel-Zaltbommel f 14,87. Anna-Paulownapolder f 8,36. Ysselmonde f 30,18. Schiebroek f 58,84. Oldekerk f 8,66. Winsum (Gr.) f 13,97. 's Gravenhage-O. f 57,32. Doesburg f 8,31. Dokkum f 13,41. Rotterdam-C. f 95,83. Dirkshorn f 6,49. Almkerk f 45,73. Meeden f 7,31. Aalten f 8,67. Onderdendam f 12,71.

Men gelieve voortaan geen collecten en giften meer over te maken op giro-nr. 829568, daar de commissie haar werkzaamheden heeft overgedragen aan de kerk te Rotterdam-Feijenoord. Tot 6 januari 1960 make men gelden over op giro-nr. 595984 t.n.v. de penningmeester van de Geref. kerk te Rotterdam-Feijenoord (onderh. art. 31 K.O.), Maaskade 170D, Rotterdam 1. En na 6 januari 1960 wordt de tenaamstelling: Geestelijke verzorging van varenden door de Geref. kerk te Rotterdam-Feijenoord (onderh. art. K.O.), Calandstraat 53, Rotterdam 2. Gironummer: 270784. Men neme hiervan goede nota.

KERKNIEUWS

Na gehouden peremptoir examen op de vergadering van de klassis Dordt-Gorinchem op 17 december te Sliedrecht, werd de Eerwaarde Heer **C. A. Versluis**, Theologisch Kandidaat te Nieuw-Lekkerland beroepen voor de missionaire dienst op Nieuw-Guinea, toegelaten tot de bediening des Woords en der sacramenten in de Gereformeerde Kerken.

Kandidaat Versluis zal D.V. op donderdag 14 januari a.s. in de Gereformeerde Kerk te Leerdam in zijn ambt worden bevestigd door de pastor-loci van Leerdam, Ds K. Deddens, terwijl ook in dezelfde eredienst de intrede van Ds Versluis zal plaats vinden.

Aanvang van de dienst des avonds om 7 uur.

Adressen. Het telefoonnummer van de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, C. v. Maasdijkstraat 17, Utrecht, is gewijzigd van 26329 in 42389.

Voor Uw kinderen :

JEUGDCONTACT

het Geref. Jeugdtijdschrift

Abonn.prijs f 2.— per halfjaar. Verschijnt eenmaal per maand.

Proefnummers gratis verkrijgbaar bij : JEUGDCONTACT - KANAAL 59 - ASSEN

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk